

980326-1

Karel Svoboda překládá zásadu, připisovanou jednomu ze „sedmi mudrců“ (Biasovi), z řeckého znění „NOEI TO PRATTOMENON“ jako „Mysli na to, co děláš“. (0170, Zlomky, Pha 1944, s. 27; opakuje to po něm bez dalšího i Zdeněk Kratochvíl, 7567, s. 110.) NOEIN však neznamená totéž, co naše „mysliti“, protože v něm zaznívá také NOYS, rozum. Spíše tedy znáti či poznávati, rozuměti: „Znej, věz, co děláš.“ (Eventuelně: poznávej, rozuměj, co děláš.) Tomuto výroku je třeba rozumět jako výzvě k reflexi, ne k pouhému soustředění na práci. Jde o výzvu analogickou oné známé výzvě delfské „Poznej sebe sama!“, i když tam je užito jiného (byť příbuzného) slovesa (GNÓTHI S'AYTON). Zmíněný Biasův výrok můžeme – a dokonce musíme – interpretovat nikoliv v triviálním, banálním smyslu, nýbrž jako porozumění nepředmětné výzvě k hlubšímu (vždycky nutně hlubšímu!) chápání toho, co děláme, co jsme už udělali nebo co udělat teprve chceme. K pochopení takové výzvy (a následně k jejímu vyslovení, vyjádření a sdělení druhým) může ovšem dojít teprve po splnění některých předpokladů; a právě tyto předpoklady se musíme pokusit vyjasnit, i když je třeba nemůžeme vždycky (a plně) doložit, dokumentovat. Takové předpoklady jsou zejména dvojího druhu: jednak to jsou ty, které mají charakter pomůcky, nástroje, prostředku – a ty musí být vynalezeny. Teprve pak se ukazují možnosti, co a jak s nimi podnikat. V našem případě to jsou především pojmy: bez pojmů a pojmovosti, tj. pojmově strukturovaného myšlení (rozumění, chápání, zkoumání atd.) je taková proměna zaměření a soustředění vědomí a myšlení nemožná anebo jen částečně a spíše náhodně a nesystematicky možná. Druhý typ „předpokladů“ musí být teprve postupně – a za pomoci oněch vynalezených prostředků či nástrojů – odkrýván, odhalován (a ve vědomí potom restituován, v jistém smyslu teprve konstituován či konstruován). A toto ustavení (znovuustavení, ale v nové podobě) je možné jen v kontextu jiných takových ustavení, tedy v kontextu myšlení, které tu dříve nebylo a nyní představuje nové „prostředí“ v němž ony předpoklady jakoby teprve dorůstají z jakýchsi „semen“, která by nikdy bez onoho nového prostředí ani nevyklíčila, natož dorostla.

(Praha, 980326-1.)